

Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath
Dublin City University

Oiriúnacht an tumoideachais do dhaltaí le RSO: Cad atá ar eolas againn?

Pádraig Ó Duibhir
Sinéad Nic Aindriú
Joe Travers

Institiúid Oideachais

Cúlra

- Tionscadal taighde maoinithe ag COGG
- Páistí dátheangacha le RSO
- Taighde idirnáisiúnta
- Taighde náisiúnta
- Impleachtaí don Ghaeloideachas
- Conclúid & Ceisteanna

Páistí le RSO – dhá dhearcadh

Is ualach breise é do pháistí le RSO an dara teanga a fhoghlaim agus cuireann sé forbairt an T1 i mbaoil

Beidh na dúshláin chéanna ag páistí le RSO teanga is cuma cé acu an bhfoghlaimíonn siad teanga amháin nó dhá theanga

Cén fáth?

- Ceist chothromaíochta – má tá buntáistí ann (scileanna meititheangeolaíochta, aird, cognaíoch, sealbhú teangach eile srl.)
- Ceist eitice – Arbh chóir na buntáistí seo a cheilt ar dhaltaí le RSO?
- Ceist oideolaíochta
 - An féidir linn daltaí le RSO a aithint?
 - Cad iad na seirbhísí tacaíochta atá ag teastáil?
 - Cén chaoi arbh chóir na seirbhísí a chur ar fáil?
 - Bhfuil na scileanna cuí ag na múinteoirí?
 - Bhfuil na hacmhainní ar fáil?

Céimeanna sealbhaithe teanga

- Tá cumas inbheirthe i ngach leanbh teanga ar bith ar domhan a fhoghlaim ach teagmháil a bheith acu leis an teanga sin
- Téann aonteangaigh agus dátheangaigh tríd na céimeanna sealbhaithe céanna

Céimeanna dul chun cinn - aonteangaigh

fás foclóra

giolcaireacht
(6-8
seachtaine)

Plobaireacht
(10-12 mí)

na chéad
focal
(12 mí)

níos
sciobtha
(18 mí)

dhá
fhocal/abairt
(24 mí)

gramadach/
cumasráid
(24 mí ar aghaidh)

Céimeanna dul chun cinn - dátheangaigh

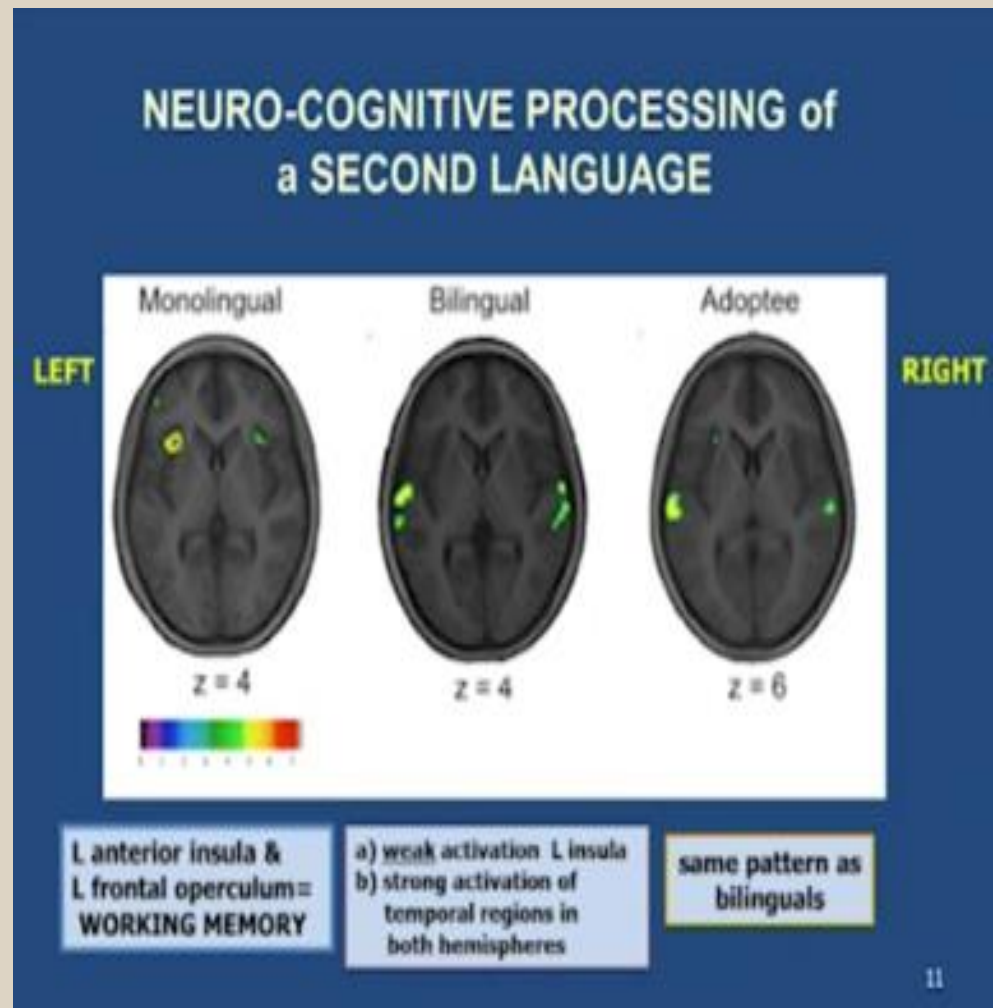
(Genesee & Nicoladis, 2006)

Ní chuireann ionchur in dhá theanga mearbhall ar leanaí óga dátheangacha

- Aithníonn siad na difríochtaí idir na teangacha móorthimpeall orthu agus teanga iasachta taobh istigh de roinnt laethanta
- B'fhearr leo éisteacht leis na teangacha móorthimpeall orthu ná teangacha coimhthíocha
- Sealbhaíonn siad córais ghramadaí atá oiriúnach do na teangacha ar leith
- Labhraíonn siad an teanga chuí le cainteoirí eile den teanga sin
- Seachnaíonn siad earráidí gramadaí le linn chódmheasctha

Nuair a scrúdaítear páistí a bhí uchtaithe ...

- Páistí uchtaithe ag foghlaim an dara teanga níos déanaí, 12-24 mí
- Níl siad mar an gcéanna leis na haonteangaigh
- Bíonn siad cosúil leis na dátheangaigh

Tá difríochtaí ann freisin

- Líon na bhfocal – bíonn foclóir níos lú sa dá theanga, ach foclóir iomlán níos mó.
Meastóireacht sa dá theanga mar sin.
- Moill ar léitheoireacht sa T2 ar feadh tamall
- Líofacht foclóra – “Bilingual adults perform more poorly on rapid lexical retrieval tasks” (Bialystok, 2009)
 - m.sh. beagáinín níos moille ar phictiúir a ainmniú, ainmnigh rudaí a thosaíonn le ‘g’.
- Teagmháil leis an T2

- Cad atá ar eolas againn ón taighde idirnáisiúnta?

Oiriúnacht an tumoideachais do dháltaí le Sainlagú Teanga (SLT) (Specific Language Impairment-SLI)

Dátheangachas Seicheamhach

- Easnamh sa dhá theanga
- Difríochnaí fós ann tar éis 5/6 bliana
- Níos mó ama ag teastáil chun “breith suas”
- Aistriú ó theanga go teanga
- Go minic ní éiríonn go maith leo i dtrial chaighdeánaithe sa T2
- Measúnú, cur san áireamh: teagmháil leis an T2, an teanga is laige?

Dátheangachas Comhuaineach

- Ar an gcaighdeán céanna nó níos fearr nuair a fhaigheann siad dóthain ionchuir fadtréimhseach sa T1/T2.

(Kay-Raining Bird et al., 2016)

Oiriúnacht an tumoideachais do dháltaí le hUathachas (Autistic spectrum disorder [ASD])

Dátheangachas Seicheamhach agus Comhuaineach

- Mar an gcéanna le páistí aontheangacha le huathachas
- Scileanna gabhchumais agus ginchumais
- Scileanna idirphearsanta
- Stór focal – dóthain teagmhála
- Nasc idir ionchur i dteanga T1/T2 agus forbairt scileanna cumarsáide, stór focal agus feidhmeanna pragmatacha

Kay-Raining Bird et al., 2016

**Páistí dátheangacha ar speictream an uathachais =
Páistí aontheangacha ar speictream an uathachais**

Páistí le siondróm Down

Páistí aonteangacha

(Kay-Raining Bird et al., 2005)

Ag forbairt mar is gnáth

Siondróm Down

Páistí dátheangacha

Ag forbairt mar is gnáth

Siondróm Down

**Gan
difríocht**

Achoimre: Oiriúnacht an tumoideachais do dhaltáí le moill forbartha

- Dátheangachas Comhuaineach
 - Trí ghrúpa deacrachta mar an gcéanna le páistí aontheangacha
- Dátheangachas Seicheamhach
 - Mar an gcéanna le páistí aontheangacha i dtrialacha sa mhórtéanga nó sa dhá theanga.
 - ****Ach**** feidhmiú teanga níos laige ag páistí le fadhb teanga tromchúiseach sa T2. Níos mó ionchur teanga sa T2 ag teastáil.
- Ábhar machnaimh – ionchur teanga, measúnú daltaí

Kay-Raining Bird et al., 2016

- Cad atá ar eolas againn ón taighde náisiúnta?

Staitisticí – Bunscoileanna lán-Ghaeilge (PÉ) An trí ghrúpa RSO is coitianta

Nic Gabhann (2008)

- Disléicise (29.9%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma Teorannacha (Borderline Mild GLD)(16.5%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma (16%) (Mild GLD)

Staitisticí – Bunscoileanna lán-Ghaeilge (PÉ) An trí ghrúpa RSO is coitianta

Nic Gabhann (2008)

- Disléicise (29.9%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma Teorannacha (Borderline Mild GLD)(16.5%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma (16%) (Mild GLD)

Barrett (2016)

- Saindeacracht foghlama (SLD) (30.9%)
- Uathachas (ASD) (13.5%)
- Moill forbartha chomhordaithe (DCD) (11.1%)

Bunscoileanna

- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Meánacha (Mod GLD)(35%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma (Mild GLD) (19%)
- Deacrachtaí Sóisialta, Mothúchánacha agus Iompair (EBD) (15%)

(Ní Chinnéide, 2009)

Staitisticí – Bunscoileanna agus Iar-bhunscoileanna lán-Ghaeilge (TÉ) An trí ghrúpa RSO is coitianta

Bunscoileanna

- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Meánacha (Mod GLD)(35%)
- Deacrachtaí Foghlama Ginearálta Éadroma (Mild GLD) (19%)
- Deacrachtaí Sóisialta, Mothúchánacha agus Iompair (EBD) (15%)

Iar-bhunscoileanna

- Deacrachtaí Foghlama Meánacha (47%)
- Deacrachtaí Sóisialta, Mothúchánacha agus Iompair (26%)
- Disléicise (10%)
- Deacrachtaí Foghlama Éadroma (10%)

(Ní Chinnéide, 2009)

Na réimsí ina gcuirtear tacaíocht foghlama ar fáil

	Bunscoileanna PÉ	Bunscoileanna TÉ
Litearthacht na Gaeilge	47.1%	94.7%
Litearthacht an Bhéarla	97.1%	89.5%
Matamaitic	97.1%	84.2%

(Ó Duibhir, NigUidhir, Ó Cathalláin, Ní Thuairisg agus Cosgrove, 2015)

Impleachtaí don Ghaeloideachas

- Ní mór plé le gach páiste mar chás ar leith – tá siad uilig difriúil
- Tá an cumas ag páistí le RSO teanga T2 a shealbhú – tabhair an deis dóibh ach na nithe seo a bheith ar fáil:
 - dóthain ionchur sa dá theanga
 - tacaíocht na clainne agus/nó an phobail ann don T2
 - na tacaíochtaí breise cuí ar fáil sa scoil
 - tuismitheoirí in ann tacú – fuinneamh, foighne
 - an togracht chun foghlama ag an dalta

Tagairtí

- An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta (COGG). (2010). *Special Education Needs in Irish Medium Schools: All-Island Research on the Support and Training Needs of the Sector*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta: POBAL.
- Barrett, M. (2016). *Doras Feasa Fiafraí: Exploring special educational needs provision and practices across Gaelscoileanna and Gaeltacht primary schools in the Republic of Ireland*. [online] Available from <http://www.cogg.ie/wp-content/uploads/doras-feas-fiafrai.pdf>
- Bialystok, E. (2009). Bilingualism: The good, the bad, and the indifferent. *Bilingualism: Language and Cognition*, 12(1), 3-11.
- Genesee, F., & Nicoladis, E. (2006). Bilingual acquisition. In E. Hoff & M. Shatz (eds.), *Handbook of Language Development*, pp. 324-342. Oxford, Eng.: Blackwell.
- Kay-Raining Bird, E., Trudeau, N., Thordardottir, E., Sutton, A., & Thorpe, A. (2005). The language abilities of bilingual children with Down Syndrome. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 14, pp. 187-199.

Tagairtí

- Kay-Raining Bird, E., Genesee, F., & Verhoeven, L. (2016). Bilingualism in children with developmental disorders: A narrative review, *Journal of Communication Disorders*, 63, pp. 1 – 14.
- Ní Chinnéide, D. (2009). *The Special Educational Needs of Bilingual (Irish-English) Children*, 52. POBAL: Education and Training.
- Nic Gabhann, D. (2008). *Survey of Special Education Needs in Gaelscoileanna*, 2006- 7. Unpublished Masters' thesis.
- Paradis, J., Crago, M., Genesee, F., & Rice, M. (2003). French-English bilingual children with SLI: How do they compare with their monolingual peers?, *Journal of Speech, Language & Hearing Research*, 46(1), p.113.
- Petersen, J. M., Marinova-Todd, S.H., & Mirenda, P. (2011). Brief report: An exploratory study of lexical skills in bilingual children with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. doi:10.1007/s10803-011-1366-y
- Thordardottir, E. (2011), The relationship between bilingual exposure and vocabulary development, *International Journal of Bilingualism*, 15(4), pp. 426-445. doi:10.1177/1367006911403202

Go raibh maith agaibh!

padraig.oduibhir@dcu.ie; sineadnicaindriu@gmail.com

Joe.travers@dcu.ie